

Sygn. akt V U 4/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Regina Stępień

Protokolant: star. sekr. sądowy Ewelina Trzeciak

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2017 r. w Legnicy

sprawy z wniosku A. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o emeryturę

na skutek odwołania A. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 25 listopada 2016 r.

znak (...)

I. **zmienia decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 25 listopada 2016 r. znak (...) w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy A. K. (1) prawo do emerytury od dnia 26 listopada 2016 roku,**

II. **zasądza od strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. na rzecz wnioskodawcy A. K. (1) kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,**

III. **stwierdza, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu prawa do świadczenia.**

Sygn. akt V U 4/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z 25 listopada 2016r. odmówił wnioskodawcy A. K. (1) prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach, określonej w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż do dnia wejścia w życie tej ustawy, tj. do dnia 1 stycznia 1999 r., udowodnił jedynie 24 lata i 28 dni okresów składkowych i nieskładkowych, wobec wymaganych co najmniej 25 lat takich okresów. Organ rentowy nie uznał do ogólnego stażu pracy wnioskodawcy okresu jego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 września 1971r. do 31 sierpnia 1974r., ponieważ gospodarstwo to liczyło zaledwie 1,58 ha, zamieszkiwało w nim wówczas 10 osób, a sam wnioskodawca dojeżdżał do szkoły. Co wskazywało na to, że praca wnioskodawcy w tym gospodarstwie miała charakter jedynie zwyczajowo przyjętej pomocy a nie stałej, wykonywanej codziennie pracy.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawca wniósł o jej zmianę poprzez przyznanie mu prawa do emerytury. Domagał się zaliczenia mu do ogólnego stażu ubezpieczeniowego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia ukończenia przez niego 16 roku życia tj. od (...)do 31 sierpnia 1974r. Wskazując, iż wprawdzie obszar gospodarstwa był niewielki, to poza uprawa zboża, ziemniaków, lucerny – hodowali dwie świnie, krowę 100 królików oraz drób. Przy czym jego ojciec by inwalidą i dodatkowo pracował poza gospodarstwem. Dodał, iż nauka i dojazd do szkoły oddalonej o 10 km od miejsca zamieszkania nie stał na przeszkodzie wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym codziennie, co najmniej po 4 godzin.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o oddalenie odwołania, argumentując jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił:

Wnioskodawca A. K. (1), ur. (...), 60 lat ukończył w dniu (...) Nie jest członkiem OFE. Na dzień 1 stycznia 1999r. posiada 16 lat, 2 miesiące i 18 dni okresów pracy w szczególnych warunkach.

Organ rentowy uznał mu 24 lat i 28 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Dnia 25 października 2016r. A. K. (1) złożył wniosek o przyznanie emerytury w tzw. obniżonym wieku emerytalnym.

W wyniku rozpoznania wniosku ubezpieczonego ZUS Oddział w L. w dniu 25 listopada 2016r. skarżoną decyzją odmówi mu prawa do emerytury.

/bezsporne/

Rodzice wnioskodawcy J. i J. K. od 1947 do 6 września 1976r. prowadzili gospodarstwo rolne o powierzchni 1,58 ha. W okresie kiedy wnioskodawca uczęszczał do szkoły zawodowej tj. w latach 1971-1974 mieszał w nim: matka i ojciec wnioskodawcy oraz sześcioro rodzeństwa: starszy od wnioskodawcy o 5 lat brat R., starszy o dwa lata Z., następnie wnioskodawca, siostra M. młodsza o 3 lata, H. młodszy o 10 lat i siostra D. młodsza 13 lat. Pozostałe dwoje rodzeństwa w tym czasie już nie mieszkało z rodzicami. Ojciec wnioskodawcy był inwalidą, miał niesprawną rękę i pracował jako dozorca na pół etatu w cegielni w godzinach od 14 do 22. Brat R. pracował zawodowo poza gospodarstwem rolnym. W związku z tym w gospodarstwie rolnym pracowała przede wszystkim matka wnioskodawcy i on sam. Uprawiali ziemniaki, zboża, , lucernę. Hodowali 1-2 krowy, 3 świnie, ok. 100 królików i 100 sztuk drobiu. Gospodarstwo nie było zmechanizowane, wszystkie prace wykonywało się ręcznie oraz z pomocą sąsiadów. Przy czym pomoc taką wnioskodawca musiał odpracować. Wnioskodawca do szkoły wyjeżdża ok. 7.15, a wracał ok. godz. 14.30. Wnioskodawca przed pójściem do szkoły musiał wyprowadzić krowy na łąkę. Zajmowało mu to ok. 1 godziny. Po powrocie ze szkoły pracował przy obrządki przy zwierzętach. Wyrzucał obornik, zamiatał, sprzątał kurnik, przynosił wodę ze studni dla zwierząt, rąbał drzewo, sprzątał podwórko. Ponadto pracował przy sianokosach, hakaniu ziemniaków, obkaszaniu zboża, żniwach, wiązaniu i stawianiu snopków, omłotach, zbieraniu ziemniaków i ich zwózce do piwnicy. W okresie jesiennym pracował przy zbiorze owoców z sadu, zawoził zboże do młyna i przywoził mąkę, pracował przy wywozie obornika na pole i jego rozrzucaniu. Przekopywał ogród, naprawiał płot. Prace te zajmowały mu co najmniej 4 godziny dziennie, w okresie letnim znacznie więcej.

Dowody:

- akta emerytalne wnioskodawcy: zaświadczenie UG w K. k.15, poświadczenie zameldowania k. 16
- zeznania świadka R. K. k. 40-40v, e-protokół z 14.04.2017r. 00:03:59-00:28:30
- wyjaśnienia wnioskodawcy k. 41-41v e-protokół jw. 00:28:30-00:49:09.

Sąd zważył:

Odwołanie jest uzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisu art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2013.153.1227 ze zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 i art. 39, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

W myśl ust. 2 cyt. przepisu, emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wymagany do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn, został uregulowany w § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U.1983.8.43 z późn. zm.). Zgodnie z treścią tego przepisu, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W sprawie bezsporne było, że wnioskodawca w dniu (...) ukończył 60 lat, nie przystąpił do OFE i na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazał 16 lat, 2 miesiące i 18 dni okresów pracy w warunkach szczególnych oraz 24 lata i 28 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Kwestią sporną, wymagającą wyjaśnienia Sądu, było natomiast to, czy zaliczeniu na poczet ogólnego stażu pracy wnioskodawcy uprawniającego do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej podlegają okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia ukończenia 16 roku życia tj. od (...) do 31 sierpnia 1974r.

Zgodnie z ogólnymi zasadami zawartymi w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do stażu ubezpieczeniowego zalicza się okresy składkowe, nieskładkowe i tak zwane okresy uzupełniające. Odnośnie tych ostatnich, zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3 cyt. ustawy, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, traktując je jako okresy składkowe, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 ustawy emerytalnej, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresu wymaganego do przyznania tego świadczenia. Okresów tych nie uwzględnia się, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników (art. 10 ust. 3 ustawy emerytalnej). Wnioskodawca ze świadczeń takich nie korzystał.

Dopuszczalność uwzględnienia okresów pracy w gospodarstwie rolnym należy co najmniej ocenić poprzez wykonywanie takiej pracy przez osobę ubezpieczoną w wymiarze nie niższym niż połowa normalnie wykonywanego czasu pracy w rolnictwie. W judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalnych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: po pierwsze – wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i po drugie – czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2000 r., II UKN 535/99, z dnia 12 maja 2000 r., II UKN 538/99, z dnia 27 czerwca 2000 r., II UKN 612/99 i z dnia 3 lipca 2001 r., II UKN 466/00).

W powyższych orzeczeniach kładzie się nacisk na stałość wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, co nie musi jeszcze oznaczać codziennego wykonywania czynności rolniczych, ale gotowość (dyspozycyjność) do podjęcia pracy rolniczej, z czym wiąże się też wymóg zamieszkiwania osoby bliskiej rolnikowi co najmniej w pobliżu gospodarstwa rolnego. Wnioskodawca może udowodnić wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi fakt i czasokres wykonania pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu przez niego 16-tego roku życia, a do sądu orzekającego należy ocena, czy okres tej pracy może być uwzględniony i potraktowany jako okres, o jakim mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W tym miejscu zwrócić należy także uwagę na treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1999 r. w sprawie II UKN 528/98, z którego wynika, iż wykonywanie przez domownika w gospodarstwie rolnym prac o charakterze dorywczym, okazjonalnie i w wymiarze niższym od połowy pełnego wymiaru czasu pracy, nie może być traktowane jako okres składkowy. Ponadto, doraźna pomoc w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dzieci jako członków rodziny rolnika, nie stanowi stałej pracy w gospodarstwie rolnym.

Mając na uwadze zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy, Sąd uznał, że wnioskodawca jako domownik – po ukończeniu 16 roku życia – w okresie od dnia (...) do 31 sierpnia 1974r. pracował stale, codziennie i co najmniej w połowie pełnego wymiaru czasu pracy w gospodarstwie rolnym swoich rodziców. Z zeznań świadka R. K. i zgodnych z nimi wyjaśnień wnioskodawcy jednoznacznie wynika, że A. K. (1) w spornym okresie pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, wykonując wszelkie czynności potrzebne do uprawy zbóż, ziemniaków, lucerny, warzyw i owoców oraz utrzymania zwierząt gospodarskich. Nie zmienia tego fakt, iż gospodarstwo rolne było niewielkie - miało ok. 1,6 ha. Jednak hodowano w nim wiele zwierząt: 1-2 krowy, 3 świnie, 100 królików, 50 sztuk drobiu. Zakres codziennych prac związanych z utrzymaniem, karmieniem, pojeniem i pielęgnacją takiej ilości zwierząt jest oczywiście znaczny. Dochodzą do tego prace polowe, sianokosy, żniwa, prace w sadzie i ogrodzie, przy omłotach, wożeniu zboża do młyn itp. oraz prace przy odrabianiu pomocy sąsiedzkiej. Szczególnie w sytuacji kiedy w gospodarstwie nie ma żadnego sprzętu. Należy przy tym podkreślić, iż wbrew stanowisku organu rentowego w gospodarstwie tym nie pracowało 10 osób. Ojciec wnioskodawcy był inwalidą, miał niesprawną rękę, poza tym po 6 godzin dziennie pracował jako dozorca w pobliskiej cegielni. Dwoje rodzeństwa w spornym okresie nie mieszkało w tym gospodarstwie, starszy brat R. pracował zawodowo poza gospodarstwem, troje było młodszych od wnioskodawcy i uczyło się w szkole podstawowej. Zaś wnioskodawca i jego brat Z. starszy o 1 rok w tym samym czasie tak jak wnioskodawca dojeżdżał do szkoły. Wynika z tego, iż w spornym okresie w gospodarstwie tym pracowali wnioskodawca, jego matka oraz brat Z.. Zakres prac jaki wnioskodawca wykonywał wyraźnie wskazuje, iż była to praca wykonywana codziennie i co najmniej w wymiarze 4 godzin. Nauka (i praktyka zawodowa) oraz dojazd do szkoły zajmowały mu przeciętnie czas od godziny 7.15 do 14.30. Pracował przez ok. 1 godzinę przed pójściem do szkoły i co najmniej 3-4 godziny po powrocie ze szkoły. Wynika to ze spójnych i logicznych zeznań świadka R. K. i wyjaśnień wnioskodawcy.

Mając powyższe na uwadze, zaliczając jako okres uzupełniający okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od (...) do 31 sierpnia 1974r.(...) sąd uznał, iż wnioskodawca posiada wymagane 25 lat ogólnego stażu pracy.

Wobec czego na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c.– zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i przyznał A. K. (1) prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym od dnia (...) (tj. od ukończenia 60 roku życia

Stosownie do treści art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, Sąd orzekając o prawie do emerytury, ma obowiązek stwierdzenia, czy organ rentowy ponosi lub nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji i przyznanie tego prawa na etapie postępowania administracyjnego. Z uwagi na okoliczność, iż ubezpieczony stosownie dowody służące wykazaniu ogólnego stażu pracy przedstawił dopiero w postępowaniu sądowym, Sąd –mając to na uwadze, jak i treść cyt. wyżej przepisu– stwierdził, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu prawa do świadczenia i z tych względów orzekł jak w pkt II wyroku.

Orzeczenie o kosztach uzasadnione jest treścią art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.615 ze zm).

SSO Regina Stępień